

Flora en fauna quickscan Gemeenlandsedijk Zuid 43 te Abbenbroek

---

Rapportnr.
Auteurs
Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

2018-N08
E. van Doorn & S. D. Elzerman
Gemeente Nissewaard
Dhr. T. Schoones
30 april 2018

Flora en fauna quickscan Gemeenlandsedijk Zuid 43 te Abbenbroek

Aanleiding

Op 1 januari 2017 is vanuit de Rijksoverheid een uitkoopregeling gestart voor woningen die recht onder hoogspanningslijnen staan. De gemeente Nissewaard heeft een aantal woningen binnen de gemeentegrenzen geïdentificeerd die onder hoogspanningsmasten staan. De bewoners van de woning aan de Gemeenlandsedijk Zuid 43, te Abbenbroek (Figuur 1) hebben gebruik gemaakt van deze regeling. De gemeente is voornemens deze woning te slopen en de omliggende tuin te verwijderen. Hiervoor in de plaats zal geen bebouwing terugkomen. In het kader van deze voorgenomen sloop en wijziging van bestemmingsplan is een flora en fauna quickscan uitgevoerd.

Figuur 1. De ligging van het projectgebied nabij Abbenbroek is aangegeven met een rood kader.

Een flora en fauna quickscan is gewenst om te bepalen of de sloop van de woning en het verwijderen van de tuin effecten kunnen hebben op reeds mogelijk aanwezige beschermde planten en/of dieren. De flora en fauna quickscan vormt een verkennend onderzoek dat de kans op aanwezigheid van beschermde soorten van de Wet natuurbescherming in kaart brengt.

Methodiek

De quickscan richt zich op de beschermde soorten van de Wet natuurbescherming (Wnb) die sinds 1 januari 2017 van kracht is. Het gaat hierbij met name om de soorten van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn (art. 3.1 en 3.5). De aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot een ontheffingsaanvraag. De soorten, die op basis van art. 3.10 van de Wnb beschermd worden, vallen ook binnen de quickscan. Voor deze soorten is op basis van provinciale vrijstellingsbesluiten in veel gevallen geen ontheffing vereist, maar dient wel zorgvuldig gehandeld te worden. De effecten op beschermde natuurgebieden en houtopstanden worden niet behandeld.

In veel gevallen kan op basis van de quickscan de aanwezigheid van beschermde flora en fauna worden vastgesteld of uitgesloten. Het kan echter mogelijk zijn dat vervolgonderzoek nodig is om het voorkomen van een beschermde soort te kunnen bepalen.

De flora en fauna quickscan bestaat uit een bureauonderzoek aangevuld met een veldbezoek. Op basis van de beschikbare gegevens uit openbare bronnen met natuurgegevens en (online) verspreidingsatlassen (o.a. FLORON, 2018; Broekhuizen *et al.*, 2016; SOVON, 2002) is een beeld verkregen van het voorkomen van beschermde soorten in de omgeving.

Vervolgens is het projectgebied geïnventariseerd op de aanwezigheid van beschermde en kenmerkende soorten. Het (potentiële) voorkomen van een beschermde plant of dier wordt hierbij zoveel mogelijk in kaart gebracht. Het veldbezoek is uitgevoerd op 10 april 2018. De weersomstandigheden waren voldoende gunstig om een beeld te krijgen van de situatie (bewolgingsgraad 6/8, 17°C en 3Bft. Zuidoost).

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming. Deze wet heeft per 1 januari 2017 de Flora- en faunawet, Boswet en Natuurbeschermingswet 1998 vervangen. Hieronder is een overzicht gegeven van de Zorgplicht en verbodsbepalingen in de nieuwe wet.

De Wnb verschilt van de oude wetten in de formulering van de Algemene Zorgplicht en de verbodsbepalingen. Daarnaast verschilt de lijst van beschermde soorten dieren en planten van de Flora- en faunawet.

Algemene Zorgplicht (Art. 1.11)

In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een algemene Zorgplicht. De Wnb richt zich op de bescherming van soorten en gebieden. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:*
  - *dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,*
  - *indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of*
  - *voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Verbodsbepalingen (Art. 3.1 t/m 3.10)

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom wordt vaak vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart gebracht door een ecologisch adviseur. Hiermee wordt niet alleen de aanwezigheid van een soort binnen het plangebied bepaald, maar ook het gebiedsgebruik en daarmee het effect van de activiteiten.

In de Wnb zijn de verbodsbepalingen gekoppeld aan de verschillende beschermde soorten vanuit de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en internationale verdragen. De verbodsbepalingen, die in het kader van een flora en fauna quickscan van belang zijn, worden besproken in Artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wnb:

Artikel	Verbodsbepalingen
3.1	Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels te doden, te vangen en te verstoren. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen, beschadigen, weg te nemen, rapen en onder zicht te hebben. <i>(Soorten genoemd in de Vogelrichtlijn)</i>
3.5	Het is verboden in het wild levende dieren in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen, te verstoren. Het is verboden eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen. Het is verboden de voortplantingsplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen. Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen. <i>(Soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn)</i>
3.10	Het is verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers opzettelijk te doden, te vangen, de vaste verblijf- en rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Het is verboden vaatplanten in hun natuurlijke verspreidingsgebied te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen, of te vernielen. <i>(Aangewezen soorten in de bijlage, onderdeel A & B van de Wet natuurbescherming)</i>

De Wnb deelt beschermde flora en fauna in drie groepen in:

- Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels (Vogelrichtlijn).
- Alle internationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn).
- Alle nationaal beschermde flora en fauna (die genoemd zijn in Bijlage A & B van Wnb).
- Bij de laatste twee punten gaat het om de bescherming van verschillende inheemse soorten vogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers, sporenplanten en vaatplanten in Nederland.

De drie gedefinieerde groepen hebben hetzelfde beschermingsniveau in de Wnb. Het is noodzakelijk om voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden een ontheffing aan te vragen indien beschermde flora en/of fauna in het plangebied aangetroffen of aangetoond is.

Vogels

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen veel activiteiten minder problemen geven voor de meeste vogelsoorten. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht. Deze lijst is samengesteld onder de voormalige Flora- en faunawet, maar blijft (voorlopig) van toepassing binnen de huidige natuurwetgeving.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen dieren

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de functionele omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Vrijstellingsregeling van de verboden

Voor internationaal en nationaal beschermde soorten geldt in sommige gevallen een algemene vrijstelling voor werkzaamheden. Iedere provincie heeft apart bepaald welke flora en fauna valt onder

deze vrijstellingsregeling (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016). De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- De ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- Bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- Bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- Bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Wnb van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Resultaten

Het projectgebied aan de Gemeenlandsedijk Zuid 43 te Abbenbroek (Gemeente Nissewaard, Provincie Zuid-Holland), is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Beschrijving projectgebied

Het onderzoek is uitgevoerd op een perceel dat gelegen is in het buitengebied ten zuiden van de dorpskern Abbenbroek. Het projectgebied ligt ten westen van de Gemeenlandsedijk Zuid; een drukke doorgaande weg die langs Abbenbroek loopt naar Zuidland in het zuiden. Weides omgeven het perceel aan alle andere kanten.

Het projectgebied bestaat uit een grote oprijlaan met parkeergelegenheid, woning met geschakelde garage en grote tuin (Figuur 2). De woning is gebouwd in 1912 en heeft een mansardekap met platte geglazuurde keramische dakpannen. De muren zijn opgetrokken uit baksteen en wit gestuct. Op de dak liggen donkerpaarse dakpannen. Aan de achterzijde van de woning is een laag gebouw aangebouwd, die de verbinding vormt met de garage schuin achter de woning (Figuur 3).

Figuur 2. De woning, verharding en garage vanaf de Gemeenlandsedijk Zuid 43.

Figuur 3. Het projectgebied met woning en tuin gezien vanaf de Oudelandsedijk.

De grote tuin is gelegen aan de oost- en zuidkant van het projectgebied. Het centrale grasveld is omgeven door bomen, struiken, hagen en coniferen die tot in een punt bijeenkomen aan de zuidkant van het projectgebied (Figuur 4). De tuin krijgt hierdoor een heel beschut, bosachtig karakter en invloeden van de drukke doorgaande Gemeenlandsedijk Zuid worden geminimaliseerd.

Figuur 4. Overzicht bostuin met centraal grasveld vanaf woning richting zuidkant projectgebied.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vogels – jaarrond beschermde soorten

Jaarrond beschermde vogels hebben allen bomen of gebouwen nodig om te kunnen nestelen. Op basis van de verspreidingsgegevens moest vooral rekening gehouden worden met de Huismus *Passer domesticus* en Gierzwaluw *Apus apus* (Sovon, 2018; SOVON, 2002). Tijdens het veldbezoek was het broedseizoen reeds begonnen en zijn geen Huismussen waargenomen binnen het projectgebied. Deze soort verkiest zijn broedplaats onder dakpannen, evenals de jaarrond beschermde Gierzwaluw. Ten tijde van het veldbezoek waren de Gierzwaluwen nog in hun overwinteringsgebieden in Afrika. Ze maken vaak gebruik van scheef liggende en kapotte dakpannen om onder de dakpannen te komen. Of ze gebruiken een opening tussen dak en de kopgevel. De mansardekap van de woning geeft geen toegang onder de dakpannen. Alle dakpannen liggen netjes recht op het dak en zijn te plat om genoeg ruimte voor een vogel te bieden. Daarnaast is er geen opening tussen dak en kopgevels om ruimte te bieden voor een broedende vogel. De aanwezigheid van Huismus en Gierzwaluw binnen het projectgebied kan op basis van deze informatie en waarnemingen uitgesloten worden.

De verschillende bomen in de tuin kunnen geschikt zijn als nestgelegenheid voor een roofvogel. Tijdens het veldbezoek waren de bomen nog niet in blad en waren eventuele nesten nog goed zichtbaar. De drie Treurwilgen *Salix babylonica*, de kastanje *Castanea spec.* en een lange rij essen *Fraxinus spec.* hebben geen nesten. Daarnaast is onder de dennen *Pinaceae* en coniferen *Coniferae* geen spoor gevonden van braakballen die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een uil. Ransuil *Asio otus* en Boomvalk *Falco subbuteo* maken als nestgelegenheid gebruik van oude nesten van kraaiachtigen. Deze soorten kunnen uitgesloten worden, op basis van de afwezigheid van kraaiennesten en het ontbreken van braakballen. Buizerd *Buteo buteo*, Havik *Accipiter gentilis* en Sperwer *Accipiter nisus* hebben voor een nestplaats hogere bomen en/of meer dekking nodig dan waar deze tuin over beschikt. De bomen zijn niet hoog en de tuin ligt onderaan de Gemeenlandsedijk, waardoor de kruinen van de bomen net boven de dijk uitkomen. Deze soorten hebben een voorkeur voor een klein bos met grote loof- of naaldbomen. Het nabijgelegen Bernisse is met diverse bosvakken zeer geschikt hiervoor.

Vogels – overige soorten

Het veldbezoek is aan het begin van het broedseizoen uitgevoerd. De aanwezige vogels geven een beeld van de potentiële broeders binnen het projectgebied. Bij het veldbezoek zijn de volgende algemeen voorkomende vogelsoorten waargenomen: Houtduif *Columba palumbus*, Winterkoning *Troglodytes troglodytes*, Heggenmus *Prunella modularis*, Zwartkop *Sylvia atricapilla*, Fitis *Phylloscopus trochilus* en Groenling *Chloris chloris*.

Heggenmus, Fitis, Winterkoning en Groenling waren aan het zingen vanaf een struik of boom in de tuin. Deze soorten zullen waarschijnlijk tot broeden komen in de tuin van de woning aan de Gemeenlandsedijk Zuid 43. Veel Houtduiven vlogen op uit de coniferen, waarin zij tot broeden kunnen komen. De Zwartkop liet ook territoriaal gedrag zien in één van de stuiken in de zuidpunt van de tuin. Verder werden in de wilgen langs de dijk spechtenholen aangetroffen. Waarschijnlijk het werk van een Grote bonte specht *Dendrocopos major*. Hier kan een specht of andere zangvogel, zoals Koolmees *Parus major* of Boomkruiper *Certhia brachydactyla* in nestelen.

Alle broedende vogels zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor de bomen en struiken is het, in dat kader, belangrijk om te bekijken wanneer de beste tijd is ze te rooien. Het rooien van een boom is daarom niet toegestaan indien hier op dat moment gebroed wordt, ongeacht welke inheemse vogelsoort het betreft.

Zoogdieren

Van de beschermde zoogdieren van de Habitatrichtlijn moest op basis van de verspreiding en het biotoop vooral rekening gehouden worden met vleermuizen (Broekhuizen *et al.*, 2016).

Wat betreft vleermuizen is het naast de bescherming van de dieren zelf ook van belang om drie gebiedsfuncties te analyseren. Het gaat hierbij om verblijfplaatsen, essentiële foerageergebieden en vaste vliegroutes. Afhankelijk van de soort en tijd van het jaar maken vleermuizen gebruik van gebouwen of bomen om in te verblijven (Limpens *et al.*, 1997). Verblijfplaatsen in de woning kunnen uitgesloten worden op basis van het bouwkundige ontwerp. De woning uit 1912 heeft geen spouwmuur waarin vleermuizen kunnen verblijven. Daarnaast zijn geen open stootvoegen die toegang tot de muur verlenen. De aansluiting tussen dak en muur is ook goed afgesloten, waardoor geen toegang tot in de woning is.

Een kanttekening moet wel gemaakt worden over overwinterende vleermuizen in zonneschermen en rolluiken. Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus* en Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* kunnen als individu soms in een zonnenscherm gaan overwinteren. De woning binnen het projectgebied heeft rolluiken en een zonnenscherm. Deze moeten voorzichtig in de (na)zomer verwijderd worden, zodat vleermuizen deze plaats niet kiezen om te overwinteren. Het vormen vaak tijdelijke verblijfplaatsen, waardoor het geen aantasting van een vaste rust- en verblijfplaats is als het verwijderd wordt.

Vleermuissoorten als Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis *Myotis daubentonii* kunnen gebruikmaken van holtes in bomen als verblijfplaats (Haarsma *et al.*, 2003). Binnen het projectgebied zijn drie treurwilgen vastgesteld met in totaal zeven holtes van een specht (Figuur 5). Deze holtes zijn diep genoeg voor een vleermuis om zich in te vestigen. De aanwezigheid van boom bewonende vleermuizen kan hiermee niet uitgesloten worden.

Figuur 5. Holte van een specht in een holte.

De invloed van de sloop van de woning op foerageermogelijkheden zijn zeer beperkt. Het belang van de tuin als foerageergebied is groter dan de aanwezigheid van het huis. De tuin met grasveld wordt omsloten door bomen en struiken. Dit geeft veel bescherming tegen weer en wind. In de luwte blijft de warmte langer hangen, waardoor meer insecten actief zijn. Dit maakt het aantrekkelijk om te jagen. Het projectgebied vormt echter een onderdeel van een lint aan vergelijkbare percelen. Hiermee zal het wegnemen van het projectgebied slechts een beperkt effect hebben op de foerageermogelijkheden. Van een essentieel foerageergebied is daarom geen sprake.

Het is onduidelijk of het perceel deel uitmaakt van een mogelijke vliegroute van en naar een foerageergebied. De coniferen, dennen en wilgen langs de dijk staan in een rechte lijn met de populieren die langs de Gemeenlandsedijk Zuid staan. Mogelijk maken vleermuizen gebruik van deze route om naar foerageergebieden te komen als De Bernisse. Geadviseerd wordt deze bomen (incl. de wilgen) te laten staan om de mogelijke onderbreking van een vliegroute te voorkomen, hierdoor hoeft geen nader onderzoek verricht te worden.

Overige strikt beschermde zoogdieren kunnen op basis van het biotoop en de verspreiding worden uitgesloten.

Overige zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen wilde zoogdieren waargenomen. Wat betreft grondgebonden zoogdieren, kan een Egel *Erinaceus europaeus* actief zijn binnen het projectgebied. Een overwinterings- of nestplaats is mogelijk onder de coniferen en het grasveld is een goede foerageerplaats. Mogelijk zijn Wezel *Mustela nivalis* en Bunzing *Mustela putorius* binnen het projectgebied aanwezig. De tuin is geschikt als foerageer- en voortplantingsplaats, omdat hier genoeg schuilmogelijkheden zijn in de vorm van rommelhoekjes, grondbegroeiing van klimop en hagen die dekking geven. Daarnaast zijn hollen van Veldmuis *Microtus arvalis* in het grasveld waargenomen, een belangrijke voedselbron van marterachtigen. De soorten, die hierboven besproken zijn (m.u.v. Veldmuis), zijn nationaal beschermd op basis van Art. 3.10 uit de Wet natuurbescherming, maar staan vermeld op de vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland. Dit houdt in dat deze soorten zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, maar nog wel de Zorgplicht van toepassing is (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016).

Vaatplanten

De tuin is geheel ingericht met gecultiveerde en aangeplante soorten. Tot voor kort werd de tuin nog onderhouden. Daarmee kunnen beschermde, wilde soorten worden uitgesloten.

Overige soortgroepen

Voor de strikt beschermde soorten van andere soortgroepen wordt het projectgebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht.

Conclusie en aanbevelingen

In het kader van de uitkoopregeling van de Rijksoverheid voor woningen onder hoogspanningslijnen, is de gemeente Nissewaard (provincie Zuid-Holland) voornemens een woning aan de Gemeenlandsedijk Zuid 43 te slopen. De tuin krijgt mogelijk een andere bestemming. In dit kader is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek was gericht op alle beschermde soorten van de Wet natuurbescherming. De quickscan bestond uit een bureauonderzoek en veldbezoek. Hierbij is het voorkomen van beschermde soorten zo nauwkeurig mogelijk ingeschat. Dit heeft geleid tot de volgende bevindingen:

Vogels

Binnen het projectgebied kan de aanwezigheid van jaarrond beschermde nestplaatsen uitgesloten worden. De selectie aan soorten, die hieronder valt, zijn afhankelijk van bomen of gebouwen om te broeden. De woning binnen het projectgebied wordt niet geschikt geacht voor de Huismus en Gierzwaluw om tot broeden te kunnen komen. Daarnaast zijn in de loofbomen geen nesten van jaarrond beschermde roofvogels aanwezig. Sporen van een Ransuil (zoals braakballen) of een plukplaats van een roofvogel zijn niet gevonden.

In algemene zin moet wel rekening gehouden worden met de aanwezigheid van broedvogels. Tijdens het veldbezoek zijn meerdere soorten zingend waargenomen in een boom of struik. De bomen en struiken zijn geschikt als nestgelegenheid voor zangvogels. Aangezien de nesten van alle inheemse broedvogels in Nederland beschermd zijn gedurende de broedtijd (Art. 3.11 uit Wnb) wordt aangeraden te werken buiten deze kwetsbare periode. Het broedseizoen loopt globaal van maart tot en met juli, maar is soortspecifiek. Een Houtduif of Turkse Tortel *Streptopelia decaocto* kan bijvoorbeeld nog tot in september starten met broeden. Voor de bescherming is niet de tijd van het jaar leidend, maar het feit of een nest gebruikt wordt.

Zoogdieren

Voor de strikt beschermde soorten zoogdieren is het projectgebied alleen geschikt voor vleermuizen. Tijdens het veldbezoek is gekeken naar de drie beschermde gebiedsfuncties van vleermuizen. De woning binnen het projectgebied is geen geschikte verblijfplaats. Op basis van bouwkenmerken en woninginspectie kan uitgesloten worden dat zich geschikte holtes bevinden in de woning. Alleen onder de rolluiken en het zonnescherm kan incidenteel een enkele Gewone dwergvleermuis of Ruige dwergvleermuis overwinteren. Bij het veldbezoek waren hier geen aanwijzingen voor. Daarom wordt aangeraden deze tijdig te verwijderen, zodat overwintering voorkomen wordt.

In de drie Treurwilgen in de tuin zitten holtes van Grote bonte specht of Groene specht die een geschikte verblijfplaats kunnen bieden voor een boombewonende vleermuissoort. De aanwezigheid van boombewonende vleermuizen is niet uit te sluiten op basis van de verspreiding (Broekhuizen *et al.*, 2016). Daarnaast is onduidelijk of de bomen en struiken langs de Gemeenlandsedijk Zuid deel uitmaken van een vaste vliegroute van en naar het natuurgebied de Bernisse.

Het projectgebied vormt geen essentieel foerageergebied vanwege de beperkte omvang en het aanbod aan voldoende geschikte foerageerplekken in de nabije omgeving.

De aanwezigheid van Egel en kleine marterachtigen in het projectgebied is niet uit te sluiten, omdat het terrein geschikt is als foerageergebied en voor verblijfplaatsen. Deze soorten zijn nationaal beschermd op basis van Art. 3.10 uit de Wnb, maar staan vermeld op de vrijstellingslijst van de provincie Zuid-Holland. Dit houdt in dat deze soorten zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, maar nog wel de Zorgplicht van toepassing is (Provinciale Staten van Zuid-Holland, 2016).

Overige soortgroepen

Voor de strikt beschermde soorten van andere soortgroepen worden de projectlocaties op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht.

Conclusie

Voor het slopen van de woning zijn geen bezwaren vanuit de Wet natuurbescherming. In de tuin zijn wel (mogelijke) beschermde functies aanwezig. Deze kunnen behouden blijven door de onderstaande aanbevelingen in acht te nemen. Mocht besloten worden tot de verwijdering van de gehele tuin, dan is nader onderzoek nodig naar boombewonende vleermuizen en de aanwezigheid van een vaste vliegroute. Het vleermuisonderzoek dient in dat geval volgens de richtlijnen van het Vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad NGB & Zoogdiervereniging, 2017) uitgevoerd te worden.

Aanbevelingen

De volgende aanbevelingen worden gedaan om beschermde functie in stand te houden:

- Verwijder de rolluiken en het zonnescherm ruim voor de winter. Dit betekent dat ze verwijderd moeten worden in de periode april tot en met oktober.
- Behoud de wilgen langs de Gemeenlandsedijk Zuid in verband met mogelijke aanwezigheid van boombewonende vleermuizen en de ligging van een vaste vliegroute naar natuurgebied de Bernisse.
- Kap bomen en struiken buiten het broedseizoen in verband met de beschermde status van broedvogels (gemiddeld van 15 maart tot en met 15 juli, maar is soortspecifiek). Controleer voorafgaand aan het verwijderen van de beplanting op de aanwezigheid van nesten.
- Naast broedvogels kunnen onder de struiken kleine zoogdieren als Egel en kleine marterachtigen zich verschuilen. Geef de aanwezige dieren de mogelijkheid om te vluchten of verplaats de dieren zorgvuldig naar een geschikte plaats elders in de omgeving. Bij voorkeur worden struiken in de herfst verwijderd om te voorkomen dat deze zoogdieren hieronder een winterrustplaats creëren. Verstoring tijdens de winter kost veel energieverlies voor deze dieren.

Literatuur

Broekhuizen, S., Spoelstra, K., Thissen, J.B.M., Canters, K.J. & J.C. Buijs (red). 2016. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren – Natuur van Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

FLORON. 2018. *NDFD Verspreidingsatlas planten*. Verkregen via <https://www.verspreidingsatlas.nl/planten>, geraadpleegd op 5 april 2018. Nationale Databank Flora en Fauna, Nijmegen.

Haarsma, A.-J., Kuil, R. van der, Vliet, J. van, Vermeulen, R., Bongers, F., Limpens, H. en G. Achterkamp. 2003. *Vleermuizen, Bomen en Bos*. Stichting Vleermuis Bureau/Zoogdiervereniging VZZ, Wageningen.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

Provinciale Staten van Zuid-Holland. 2016. *Besluit van Provinciale Staten van Zuid-Holland van 9 November 2016, tot vaststelling van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland, met nummer 6949*. Provinciaal Blad Nr. 6788, 20 december 2016. Provincie Zuid-Holland, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Sovon. 2018. *Voorlopige verspreidingskaart broedseizoen*. Verkregen via <http://www.vogelatlas.nl/atlas/soorten/deel/B>, geraadpleegd op 5 april 2018. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging. 2017. *Vleermuisprotocol 2017*. Versie maart 2017. Netwerk Groene Bureaus/Zoogdiervereniging, Odijk/Nijmegen.

Flora en fauna quickscan Gemeenlandsedijk Zuid 43 te Abbenbroek

Status uitgave   Definitief
Rapport nr.   2018-N08
Auteurs   Evelien van Doorn (Nature4All) & Sander D. Elzerman (Elzerman Ecologisch Advies)
Datum uitgave   30 april 2018

Foto's   Evelien van Doorn
Kaartmateriaal   OpenStreetMap-auteurs 2018 (CC BY-SA)

Projectnr.   2018025
Opdrachtgever   Gemeente Nissewaard
Contactpersoon   Ton Schoones

© Elzerman Ecologisch Advies
Leeuwerik 20
3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.